

Ermenistan Saldırganlığı Karşısında Birleşmiş Milletler'in Tutumu

The Attitude of United Nations Toward Armenian Aggression

Dr. Havva Memmedova*

Özet

BMT, ne yazık ki, Ermenistan'ı hiçbir zaman saldırgan gibi tanımadı. Kendi arazilerini Türkiye ve Azerbaycan toprakları hesabına genişlendirmekle "denizden denize büyük Ermenistan" devleti meydana getirmek hayalini gerçekleştirmek amacıyla Ermeniler 1988 nci yıldan başladıkları karmaşayı geniş çaplı savaşa çevirdiler. Ermenistan 1992-1993'cü yıllar öncesinde Azerbaycan'ın %20'sini işgal etti. Savaşta, 30 binden fazla Azerbaycanlı öldürüldü ve 200 binden çok yaralandı, 1 milyondan çok soydaşımız kendi topraklarından göçe zorlandı.

Dünyanın en nüfuzlu teşkilatı BMT'nin dört kararname kabul etmesine bakmayarak bu kararnamelerin hiçbiri yerine getirilmemiştir. Ona göre ki, BMT Güvenlik Şurası Ermenistan'ın açık saçık işgaline göz yummuş, Ermenistan'ı hiçbir zaman işgalci devlet gibi adlandırmamıştır. Bu büyük haksızlıktır.

Anahtar Kelimeler: BMT, Azerbaycan, Ermenistan, Saldırganlık, İşgalci

Abstract

United Nations Organization has not identified never Armenia as an invader. Extending their own land territories against Turkey and Azerbaijan, "Great Armenia from the sea to sea" to the state constitution with the purpose to realize dream of Armenians starting in 1988 turned the chaos into a large-scale war. Armenia has occupied %20 of Azerbaijan before 1992-1993. In the war, 30 thousand have been killed and more than 200 thousand Azerbaijani very hurt, more than 1 million have been forced to migrate from its own homeland. World's most influential organization, UNO accepted four decree but none of them have not been fulfilled. United Nations Security Council tolerate occupation definitely Armenia has not been never named as invaders. This is considerable injustice.

Key Words: United Nations Organization, Azerbaijan, Armenia, Aggression, Invader

Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı saldırıları 1991-1992 yıllarında daha da genişledi. 1992 yılı şubat ayının 25'ini 26'sına bağlayan gece Ermeni birlikleri en gelişmiş silahları kullanarak Rusya'ya ait ve o zamanda Stepanakert'de bulunan 366. alayın doğrudan iştirak ile halkının tamamı Azerbaycan Türklerinden oluşan Hocalı şehrine hücum etti. Şehir tanklarla darmadağın edildi. Silahsız

* Dr., Tarih Doktoru, Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi Milletvekili

görsel

Akademik
Bakış

25

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

halk feci bir şekilde soykırıma maruz kaldı. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, hastalar akıl almaz şekilde vahşice katledildi. Aynı gece Ermenilerin başlattıkları bu soykırımın sonucunda: 613 kişi öldürüldü, 487 kişi yaralandı, 1275 kişi esir edildi, 150 kişi kayboldu.¹

Hocalı'da yapılan soykırımına göre dünya toplumu tarafından hiçbir sert tepki gösterilmedi. Bunun üzerine Ermeniler saldırılarını devam ettirdiler. Azerbaycan'da oluşan hâkimiyet boşluğundan istifade eden Ermeniler 8 Mayıs 1992 de Şuşa, 18 Mayıs'ta ise Laçın bölgelerini işgal ettiler.

1992 yılın sonlarında Ermenilerin saldırılarının yeni bir aşaması başladı. Ermenistan'ın işgal birlikleri Aralık ayının 10. günü devlet sınırlarımızı bozarak Azerbaycan arazisinin içerilerine doğru 15 km kadar ilerleyerek Zengilan bölgesinin 12 köyünü işgal etti. Ermeni birliklerinin 27 Mart 1993 tarihinden Ermenistan'ın Vardenis bölgesinden başlayan ve 3 Nisan'a kadar devam eden saldırıları sonucunda Azerbaycan'ın Kelbecer bölgesi tamamen işgal edildi.

1993 Temmuz ayının sonlarında Azerbaycan'ın Ağdam şehri, 23 Ağustosta Füzuli, 24 Ağustosta Cebrayıl, 31 Ağustosta Kubatlı ve 29 Eylül de ise Zengilan Ermeniler tarafından işgal edildi.

Böylece "denizden denize (Karadeniz'den Akdeniz'e)" büyük Ermenistan devleti kurmak hayalini gerçekleştirmek maksadı güden Ermeniler 1988'de başladıkları saldırılarını geniş çaplı muharebeye çevirdiler ve Dağlık Karabağ'ın ayrılıkçı kuvvetleri ile birlikte 1992-1993 yılları arasında Azerbaycan arazisinin % 20 sini, Dağlık Karabağ'ı ve ona bağlı 7 bölgeyi işgal ettiler. Sonuçta Azerbaycan Devletinin %20 si işgal edildi, 20 binden fazla Azerbaycanlı öldürüldü, 200 binden çok insan yaralandı, 1 milyondan çok insan ise göçe zorlandı. Aynı zamanda işgal olunan arazilerdeki 700 kadar tarih ve medeniyet eseri, 22 müze, 10 mescid ve diğer maddi-manevi medeniyet ocakları ciddi şekilde tahrip edildi. 60 binden fazla eser mahvedildi.

Haydar Aliyev MDB devlet temsilcileri şurasının 24 Aralık 1993 yılı toplantısında verdiği beyanatta haklı olarak bildirdi ki, Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı saldırısı halkımıza hesabsız musibetler getirmiştir. SSCB dağıldığında, Azerbaycan ve Ermenistan bağımsızlık kazandıktan sonra iki ülke arasında savaş olmuştur. Ermenistan silahlı kuvvetleri Azerbaycan arazisinin % 20 sini işgal etmiştir. Bunun % 15i Dağlık Karabağ sınırları içerisindedir. Ermeni silahlı birlikleri Dağlık Karabağ arazisini tam kontrol altına aldıktan sonra saldırganlık emellerini ardı ardına genişleterek Laçın, Kelbecer, Ağdam, Füzuli, Cebrayıl, Qubatlı, Zengilan bölgelerini ve Kazak bölgesinin bir hissesini işgal etmiştir.

En nüfuzlu uluslar arası teşkilatların desteğini gören Ermenistan silahlı kuvvetleri 8 Mayıs 1992 de Şuşa şehrini işgal ederek Azerbaycan'ın tamamını işgal etmiş oldular.

1 Memmedova H., Hocalı:Şehitler, Şahitler, Altın Doğu Matbaası, Bakü 2003, s. 30.

Azerbaycan Hükümeti Şuşa'nın işgalinden sonra BMT Güvenlik Şurasının başkanına müracaat ederek Ermenistan'ın saldırısının engellemesi için bütün vasıtalarından istifade etmeye çağırdı. (8-14 Mart 1992)

BMT Güvenlik Şurası Azerbaycan'ın BMT yanında daimi temsilciliği teklifi ile başvurduktan sonra Azerbaycan'ın Karabağ bölgesindeki vaziyeti 12 Mayıs 1992 de Güvenlik Şurasının 3072. toplantısında görüştü. (7-14 Mayıs 1992). BMT TŞ başkanının beyanatında yalnız iki mesele öz zıttını buldu. Onun biri olayların başladığı çatışma bölgesinde durumu öğrenmek maksadıyla derhal BMT'nin özel temsilcilerinin gönderilmesi, diğeri uluslararası birliğin mecburi göçkünlere insanlık yardımı gösterilmesiydi.

BMT yanında Azerbaycan Devleti daimi temsilcisi Güvenlik Şurasının başkanına mektupla müracaat ederek Ermenistan'ın saldırısını engellemek için karar alınmasını istedi. Ermenistan'ın bu hareketlerinin bağımsız Azerbaycan'ın arazi bütünlüğünün bozulması gibi değerlendirilmesini talep etti. Güvenlik Şurasının Başkanı Lİ DAOYUY bölgede vaziyetin kötüleşmesinden Şura üyelerinin rahatsızlığını ifade ederek BMT karargah menziline 26 Ağustosta beyanat verdi (7-28 Ağustos 1992). Güvenlik Şurasının beyanatında taraflar ateşi derhal durdurmaya ve ATEM çerçevesinde Dağlık Karabağ meselesine dair Minsk Konferansının gayretlerine yardım etmeye çağırılır, hepsine Roma konuşmalarına hazırlanmak tavsiye edildi.

BMT Güvenlik Şurasında 1992 sonrasında yapılan görüşmelerin ne yazık ki, doğuran yani Ermenistan'ın Azerbaycan arazilerine saldırısına göz yumarak onun yalnız Dağlık Karabağ çatışması ve yahut Dağlık Karabağ etrafında olan olaylar gibi adlandırılması, olayların asıl mahiyetinden çıkmamasıydı. Kesin olarak Ermenistan'ın saldırgan hareketleri her zaman örtbas edilirdi. BMT gibi önemli teşkilat, onun Güvenlik Şurası, Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı saldırısının engellenmesi için tedbirler görülmesine, yumşak desek, soğuktu. BMT Kanun tasarısında saldırganlık gibi kıymetlendirilen hallere yer verilmedi, Ermenistan'a karşı vaktinde hiçbir tedbir görülmedi.

Malumdur ki, 18 Aralık 1967 de BMT Baş Meclisinin 2330 sayılı kararı ile meydana gelmiş "saldırının kesin olması üzere komitenin" hazırladığı konferans esasında beğendiği etrafta saldırının ne olduğu kesinleştirilmiştir. Sekiz maddeden ibaret senedin 1. maddesinde, saldırı bir devlet tarafından diğerk devletin özerkliğine, arazi bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı silahlı kuvvetin uygulaması veya herhangi şekilde BMT kararnamesi ile bir araya sığmayan hareketleridir. İkinci maddeye göre, saldırıya her tür beraat kazandırmak olmaz. 3. maddede saldırı aşağıdakiler dikkate alınır:

a) bir devletin silahlı kuvvetlerinin başka devletin arazisine sokulması ve hücumdur veya zor gücüne başka devletin arazisini veya onun bir hissesini herhangi şekilde birleştirmesidir.

Geri

Akademik
Bakış

27

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

b) bir devletin silahlı kuvvetleri tarafından başka devletin arazisinin bombardıman edilmesi veya başka silahın başka devletin arazisine karşı kullanılmasıdır.

ç) bir devletin limanlarının ve sahillerinin silahlı kuvvetlerle kuşatmaya alınmasıdır.

ç) başka devletin kara, deniz veya hava kuvvetlerine veya deniz ve hava donanmalarına silahlı kuvvetlerle hücumudur.

d) bir devletin arazisinde silahlı kuvvetleri olan devletin aynı devlete karşı kuvvet uygulamasıdır, ülke arazisinde olması barede bağlanmış mukavelelerin şartlarını bozmasıdır.

e) kendi arazisini başka devlete vermiş bir devletin arazisinden aynı devlet tarafından başka üçüncü devlete karşı saldırı üretmesidir.

f) devlet tarafından veya devletin adı ile esir gruplar veya ücretliler gönderilmesidir. Bundan ilave, Güvenlik Şurası kararlarının beşinci maddesinde gösterildi ki, saldırı sonucunda zabt edilmiş arazi, özel menfaat kanuni değildir ve kabuledile bilmez. Belgenin altıncı maddesine göre, saldırının böyle oluşması BMT kararlarının faaliyet dairesinin sınırlandırılması veya genişlendiren gibi yorum edilemez.²

Göründüğü gibi Ermenistan tarafından kararnamedeki genel maddelerin bozulması asıl saldırı hareketleri olduğu halde, Ermenistan cezalandırılmadı.³

Çeza yemekten kurtulan Ermenistan 27 Mart 1993'den 3 Aralık'a kadar Azerbaycan'ın Kelbecer bölgesini işgal etti⁴ ve bu zaman sahte bir siyasi adım attı. Böyle ki, Azerbaycan topraklarının yalnız Dağlık Karabağ Ermenileri tarafından ele geçirilmesi gibi bir mesele uydurdu. Çok ne yazık ki, BMT bir sahte siyaseti düzgün kıymetlendirmede.⁵

Kelbecer'in Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından işgal edilmesiyle alakadar komşu Azerbaycan devletinin kesin talebinden sonra BMT Güvenlik Şurasında Ermenistan'ın saldırgan devlet gibi tanınması meselesi görüşüldü. 6 Nisan'da Güvenlik Şurasının üyeleri Şura başkanının ileri sürdüğü beyanatın kabul edilmesi ile bağlı razılığa geldiler. Bu zaman Şuranın beş daimi

2 Kasımov M. Azerbaycan uluslar arası ilişkiler sisteminde (1991-1995. nci yıllar), Gençlik, Bakü 1996, s. 108.

3 Ahmedov E., Ermenistan Azerbaycan'a Saldırısı ve Uluslararası Teşkilatlar, Turan, Bakü 1998, s. 62-63.

4 Ahmedov E., Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırısı ve Uluslararası Teşkilatlar. Turan, Bakü, 1998.

5 Ahmedov E., Ermenistan Azerbaycan'a Saldırısı ve Uluslararası Teşkilatlar, Turan, Bakü 1998, s. 64.

üyesinden hiçbiri –ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin beyanatla alakadar herhangi bir rahatsızlık etmedi, ancak Güvenlik Şurasının üyeleri Ermenistan'ı saldırgan olarak da tanımadılar.

Hatta Büyük Britanya'nın BMT'deki temsilci heyetinin üyeleri Ermenistan'ın insanlık yardımına büyük ihtiyacı olduğunu dediği vakitte Azerbaycan arazisine büyük oranda hücumlar hayata geçirdiler. İngiltere hükümeti buna yalnız şaşılacak bir şey olarak değerlendirdiğini bildirdi. Avrupa birliği ise Ermenistan Hükümetini Ermeni kuvvetlerinin Karabağ'dan çıkarılmasına nail olmak amacıyla öz nüfuzundan istifade etmeye çağırdı.

Yaranmış vaziyete kendi münasebetini bildiren BMT Güvenlik Şurası beyanatında Ermenistan'ın son hareketlerini kötülese de bunu saldırganlık gibi kıymetlendirmede. Ermenistan'ı saldırgan bir ülke olarak tanımadı.

Bilgi vermek gerekirse ki, 7 Nisan 1992 de 7 sını 8 ine bağlayan gece Kelbecer bölgesinin Ağdaban köyünde Ermeniler tarafından yapılan bütün Azerbaycan halkına karşı tarihi soykırım, insanlığın yüzleştiği en büyük cinayetlerden biridir. O zaman Ermenistan'ın silahlı birleşmeleri, Dağlık Karabağ'daki Ermeni yaralıların ve yabancı savunucuların yardımı ile Kelbecer bölgesi Ağdaban köyüne hücum ederek 130 evden ibaret olan köyü tamamıyla yakmış, köyün 779 kişi esir etmiş, 67 kişiyi acımasızca katletmişlerdir. Bir gece içinde 8 kişi 90-100 yaşlarında yaşlı, 2 kişi genç, 7 kadın ise diri diri ateşte yakılmıştır. Ermeniler tarafından tarihi, mimarlık ve medeniyet eserlerimiz bozulmuş, mukaddes türbeler ve mezarlıklarımız mahvedilmiştir. Ermeniler medeni insanımıza karşı ortaya koyduğu vahşet siyasetinin devamı gibi üstadı Aşık Kurban'ın ve oğlu Aşık Şemişir'in elyazmalarını yakmışlardır. Aynı gece helak olan insanlar mahsus Türk olduğuna göre gaddarca öldürülmüş, yardımsız yaşlılar, çocuklar, kadınlar zulüme maruz koyalmışlardır. Ermeni savaşçıları öldürdükten sonra insanların başlarının derisini soymuş, gözlerini çıkartmış insanlığa karşı en büyük cinayeti işlemiştir. Ağdaban faciası Ermenilerin halkımıza karşı işgalcilik siyaseti, vahşiliği insanlara karşı en rezil usullerden istifade etmesi insanlık tarihine dahil olmuş ve olacaktır.

BMT'nin Güvenlik Şurasının Ermeni komşularının Kelbecer'den çıkarılmasına dair Mayıs 1993'de kabul ettiği 822 sayılı kararnamede gösterilen taleplerin yerine getirilmesi meselesinde anlaşmazlıklar meydana çıktı. Ermeniler çatışmasını aradan kaldırılması ile bağlı ABD, Rusya ve Türkiye tarafından ileri sürülen barışçı teklifler planına cevap olarak bildirdiler ki, yalnız bütün çatışma zamanında ATEM'in temsilcileri yerleştirildikten sonra komşularını Kelbecer'den çıkaracaklar. Azerbaycan tarafı ise kendi etrafında bildirdi ki, Ermenistan komşularının Kelbecer'den çıkarılmayacağı tahmininde tek ATEM çerçevesinde yok, çatışmanın düzelmesi ile alakadar geçirilecek hiçbir konuşmalarda katılmayacak.

Gazi

Akademik
Bakış

29

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

Ermenistan-Azərbaycan Dağlık Karabağ çatışmasına dair BMT TŞ'nin 822 sayılı kararı kabul edildikten sonra ABD, Rusya, Türkiye 3 Mayıs ta barış teşebbüsü ile planlar hazırladılar.⁶

Adı çekilen ülkelerin sözügiden çatışma üzere Azərbaycan ve Ermenistan'ın görüşmelerine takdim edildiği "etkilenmez tedbirlerin kesinleştirilmiş cetvelinde Ermeni komşularının Kelbecer'den çıkarılması ve savaş operasyonların durdurulması meselesi öz aksini buldu.⁷ Fakat Güvenlik Şurası başkanının beyanatında yine de saldırganların kim olduğu kesin olarak gösterilmiyordu.

18 Ağustos 1993'de BMT güvenlik Şurası adından ABD'nin BMT'deki daimi temsilcisi Madlen Olbrayt'ın verdiği beyanatta denildi ki, Güvenlik Şurası Ermenistan ile Azərbaycan arasında ilişkilerin kötüleşmesi ve onların arasında ki gerginlikle alakadar ciddi rahatsızlık geçirir. Şura, Habele, Fuzuli, bölgesinde savaşın güçlenmesinde derin rahatsızlık olduğunu bildirdi. Kelbecer, Ağdam bölgelerine edilen müdahaleylede, Füzulu hücumda kötüleşti. Beyanatta Dağlık Karabağ'ın Azərbaycan arazisi olması tasdik olunurdu. Şura bütün tarafları 13 Ağustos'ta Minsk Grubunun takdim ettiği BMT Güvenlik Şurasının 822 ve 853 sayılı kararlarının yerine getirilmesine dair "etkilenmez tedbirler cetveli" nin kesinleştirilmiş kararına razılaştırmaya olumlu cevap vermeye ve meselenin barış yolu çözümünü bozacak her hangi hareketten kaçmaya çağırır⁸ devletlere Azərbaycan arazilerinin işgalinin devam ettirilmesine ve ilişkinin güçlenmesine sebep olan bölgeye silah gönderilmesinden reddine müracaat edildi (2-20 Ağustos 1993).

Beyanatta Güvenlik Şurası yine de Ermenistan hükümetini Azərbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesi Ermenilerinin Güvenlik Şurasının 822 ve 853 sayılı kararları ile razılaşmalarına nail olmak amacıyla kendi etkisinden istifade etmeye çağırırdı. Evvəlki kararlarda olduğu gibi, burada da Ermenistan ile Dağlık Karabağ Ermenileri ayrı ayrı taraflar gibi gösteriliyordu. İlişkinin Dağlık Karabağ'la Azərbaycan arasında gitmesi fikri burada da kendi kuvvetini koruyor, Ermenistan'ın ilişkide rolünü gölgede koyuyordu.

Uluslararası Teşkilatlar ve büyük devletlerin Ermenistan'ın Azərbaycan'a karşı açık saçık saldırısının arttığı bir zamanda olaylara çok dikkatle yanaşmaları Ermenistan'ı saldırgan devlet gibi tanınmasına imkan vermedi. Bu, uluslar arası teşkilatların en etken üyeleri ve dünyanın büyük söz sahibi devletlerden olan ABD, Fransa, Rusya'nın meseleye ikili standartlarla yanaşmasına bağlıydı.

6 Memmedova H., Hocalı:Şehitler, Şahitler, Altın Doğu Matbaası, Bakü 2003.

7 Ahmedov E., Ermenistan Azərbaycan'a Saldırısı ve Uluslararası Teşkilatlar, Turan, Bakü 1998, s. 67.

8 Hasanov E., Azərbaycan'ın ABD ve Avrupa Devletleri İle İlişkileri (1991-1996), Azemeşr, Bakü 2000, s. 360.

Aynı devirde BMT'nin problemin aradan kaldırılması istikametinde faaliyeti ile alakadar fikir alışverişi yapmak için Azerbaycan devlet başkanının yetkilerini hayata geçiren Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev 23 Eylül'de BMT'nin Azerbaycan'da ki temsilcisi Mahmut El Said'i kabul ederken BMT ile birlikte, onun Bakü'deki faaliyetinden razı kaldıklarını bildirdi, aynı zamanda ilişkinin çözümü ile bağlı ATEM'den başarılı sonuçların beklendiği vurgulandı: "ATEM'in Minsk grubunun Paris'de yapılan toplantısında Azerbaycan temsilcileri de katıldılar. Biz bu teşkilattan çok şeyler bekliyoruz. Ama son zamanlar bazı devletler bu teşkilatın faaliyetinin durdurulmasını istiyorlar. Biz bununla hiçbir zaman razı değiliz. Çünkü ATEM'e BMT'nin bir hissesi gibi bakıyoruz ve istiyoruz ki, bu teşkilatlar kendi faaliyetinin temel sonuçlarını elde etsinler"⁹

1993 yılının ekim ayında BMT TŞ'nin daimi üyesi olan beş devletin dışişleri bakanları B. B. Gali ile yapılmış görüşün toplamlarına dair kabul ettikleri beyanatta ATEM'in Dağlık Karabağ problemi ile bağlı gösterdiği faaliyeti desteklediklerini bildirdiler.

Beyanatın Azerbaycan'dan bahseden bölümünün iddiaları Güvenlik Şurasının bundan evvel Dağlık Karabağ ilişkisine dair kabul ettiği 822 ve 853 sayılı kararnamelerin iddialarını hatırlatır ve konu bakımından aynısını gösterir.

BMT TŞ 874 sayılı kararname kabul ederek kendisinin 30 Nisan 1993 tarihli 822 sayılı ve 29 Eylül 1993 tarihli 853 sayılı kararnamelerini, TŞ başkanının 18 Ağustos 1993 tarihli beyanatını tasdik etti. Güvenlik Şurası bu belgede ATEM çerçevesinde hayata geçirilen savaş sürecini, ATEM'in Minsk Grubunun daimi temsilcilerini tamamıyla desteklediğini bir daha beyan etti.

BMT TŞ'nin Ermenistan - Azerbaycan Dağlık Karabağ ilişkisine dair 874 sayılı kararnamesinin olumsuz yönleri öncekilerden çoktu.

Bu artık BMT TŞ'nin üçüncü kararnamesiydi ki, Azerbaycan arazisinin hangi devlet tarafından işgal edilmesi gösterilmiyor, hatta bu kararnamede Azerbaycan'ın işgal olunmuş Fuzuli, Cebrayıl ve Qubatlı adları bile söylenmiyordu.

BMT'nin 874 ncü kararnamesi 28 Ekim 1993'de ATEM'in Paris'de yapılan görüşünde Minsk Qurubu tarafından hazırlanan ve Azerbaycan tarafından kabul edilmeyen "etkilenmez tedbirlerin yenileştirilmiş cetveli"ne esasen tarafdar, onu savunuyordu. Azerbaycan tarafının ısrarlı itirazına bakmayarak BMT Güvenlik Şurasının daimi üyeleri olan ABD, Fransa ve Rusya'nın BMT'deki daimi temsilcileri Madlen Olbrayt, Lads ve Vorontsov konuşarak kararnameyi beğendiklerini bildirdiler.¹⁰

9 Haydar Aliyev, Azerbaycan'ı Dünyaya Tanıtıyor. (Düzenleyen: İ. Şükürov). Bakü 1994.

10 Pakt o stabilğnosti v Evrupe. Paris , 20-21 Mart 1995, s. 9.

Qası

Akademik
Bakış

31

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009

BMT güvenlik şurasının 12 Kasım 1993 yılında kabul edilmiş 884 sayılı kararnameyi önceki 822, 853, 874 sayılı kararnamelerden o kadar farkı olmadı.

BMT ve dünya birliğinin Ermenistan-Azerbaycan ilişkisinin sağlam yolla aradan kaldırılması sahasında gösterdikleri, Ermenistan açık saçık harb işgalciliği yeri tutması ucunda, Azerbaycan'a karşı Ermenistan saldırısının vakti itiraf olunmadığından etkili sonuçlar vermedi. Ermenistan BMT kararnamesinin 1. ve 2. maddelerinde ve ATET'in yekûn atkında ifade olunmuş uluslararası hukukun esas prensiplerini sert şekilde bozmasına bakmayarak adı geçen nüfuzlu uluslararası teşkilatların olgular toplamak sahasında sayılı görevleri sonuç çıkarırken Ermenistan silahlı kuvvetlerinin ilişkide doğrudan katılımını itiraf etmenin mümkün olduğunu bildirdiler. Halbuki BMT Güvenlik Şurasının malum kararnameleri ve Güvenlik Şurası Başkanının beyanında Ermenistan ilişkide bu veya başka şekilde katılımı itiraf olunurdu. Ermenistan ilişkide tarafsız olmadı, dolaylı yollarda olsada savaş saldırıya ortam hazırlamıştır. Bu ise uluslararası bir cinayettir. BMT Baş Meclisinin 1974 yılında yapılan 29 ncı toplantısında saldırının istenilen şekli harbi cinayet sayıldı.

Böylelikle, Ermenistan Azerbaycan'a karşı saldırısının artmasıyla alakadar BMT TŞ'nin ve dünyanın izleyici ülkelerinin kabul ettikleri bütün belgelerde Azerbaycan'ın arazi bütünlüğü ve sınırlarımızın dokunulmazlığının zorunluluğu bildirilmiştir. Lakin Güvenlik Şurasının daimi üyeleri olan büyük devletler Ermenistan'ın saldırgan devlet gibi tanınmasına olanak vermediler. Onlar Ermeni silahlı kuvvetlerinin işgal ettiği Azerbaycan arazilerinden derhal çıkmasına değil, ilişkinin ateşkes ve konuşma yolu ile düzelmesine üstünlük verdiler.

Mayıs 1994'de Paris'te Avrupa'da sabitlik sahasında uluslar arası antlaşmanın imzalanmasına hazırlıkla alakalı yapılan tesis konferansında konuşmacı kısmında katılan Azerbaycan Temsilci heyetinin rehberi konuştu. Konuşmada Dağlık Karabağ etrafında olmuş ilişkinin asıl önemi ve baş verme sebepleri dakik faktlarla açıldı ve bununla da Ermenistan'ın saldırgan devlet gibi asıl yüzü ortaya çıktı.

Genellikle, BMT TŞ'da yapılan görüşmeler zamanı ve belgeler kabul edilirken Şuranın daimi üyeleri olan büyük devletler Ermenistan-Azerbaycan Dağlık Karabağ ilişkisinin sebeplerinin, karakterinin ve bakımının yapılmasına yanaşmadılar. Bu bakımdan ABD'nin, Büyük Britanya'nın yerleri ile Rusya ve Fransa'nın yeri hayli farklıydı. Rusya ve Fransa'nın yeri ermeniperestliği ile seçilirdi. Bu iki devletin temsil olunduğu bütün uluslar arası teşkilatların, o cümleden BMT'nin kabul ettiği bütün belgelerde Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı saldırısı örtbas ediliyordu. Ermenistan-Azerbaycan Dağlık Karabağ ilişkisi "Dağlık Karabağ bölgesinde ve onun etrafında ilişki" gibi kıymetlendirilirdi.

Böylelikle, dünyanın en nüfuzlu teşkilatı BMT'nin dört kararname kabul etmesine bakmayarak bu kararların hiçbirinin ciddi etkisi olmadı. Ona göre ki, BMT Güvenlik Şurası Ermenistan'ının açık saçık işgaline göz yumdu, Ermenistan'ı işgalci devlet gibi adlandırmadı. Bu büyük adaletsizliktir. Uluslararası birlikler, hususıyla BMT saldırıcılığının karşısını almak için BMT kararnamesinin 7 nci faslına müfavik surette tedbirler görmese, saldırıcının karşısı alınmasa, onun sonuçları aradan kaldırılması, Avrupa'nın merkezinde, o cümleden Kafkas'ta sabitliğin bergerar edilmesine yönelmiş gayretler ilişkinin bütün bölgeye yayılması sonucunda berabere inebilir.

Kaynaklar

Azerbaycan Uluslararası Alemdede. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in 1993-1998. nci yıllarda dış ülkelere seferlerine dair materyaller, Cild: 1-5. Göktürk, Bakü 1996-1999.

"Azerbaycan" gazetesi, 20 Ağustos 1993.

BMT'nin Kararnamesi.

Pakt o stabiljnosti v Evrupe, Paris, 20-21 Mart 1995.

U. S. Hopes for Acceptance of Nagorno Karabakh plan, State Department Report. 3 May, 1993.

ALİYEV Haydar, *Azerbaycan'ı Dünyaya Tanıtıyor*(Düzenleyen İ. Şükürov), Bakü 1994.

AHMEDOV E., *Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırısı ve Uluslararası Teşkilatlar*, Turan, Bakü, 1998.

HASANOV E., *Azerbaycan'nın ABD ve Avrupa Devletleri ile İlişkileri (1991-1996)*, Azernesr, Bakü 2000.

KASIMOV M., *Azerbaycan Uluslararası İlişkiler Sisteminde (1991-1995)*, Gençlik, Bakü 1996.

MEMMEDOVA H., *Hocalı:Şehitler, Şahitler*, Altın Doğu Matbaası, Bakü 2003.

gazi

Akademik
Bakış

33

Cilt 2, Sayı 4
Yaz 2009